

دکتر هوشنگ مؤیدی وصالیان

(استادیار دانشکده اقتصاد و حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز)

علی رضا گلزار

(دانشجوی دکتری رشته اقتصاد اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز)

سرشناسه : مؤمنی وصالیان. هوشنگ. ۱۳۴۹ -
 عنوان و نام پدیدآور : زکات از منظر مذاهب اسلامی / هوشنگ مؤمنی وصالیان، علیرضا گلزار.
 مشخصات نشر : قم: حماسه قلم، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۱۸۴ ص.
 شابک : ۷-۲۱-۷۴۲۷-۶۰۰-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : زکات
 موضوع : Zakat
 موضوع : زکات -- احادیث
 موضوع : Zakat -- Hadiths
 موضوع : زکات -- جنبه های قرآنی
 موضوع : Zakat -- Qur'anic teaching
 موضوع : اسلام -- فرقه ها -- عقاید
 موضوع : Islamic sects -- Doctrines
 شناسه افزوده : گلزار، علیرضا، ۱۳۶۱ -
 رده بندی کنگره : ۱۳۰/۴۸۸/۴/۸۱۸ BP
 رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۵۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۱۷۶۹۳

زکات از منظر مذاهب اسلامی

مؤلف : علیرضا گلزار - هوشنگ مؤمنی وصالیان
 ناشر : حماسه قلم
 لیتوگرافی : ...
 چاپ و صحافی : ...
 نوبت چاپ اول : زمستان ۱۳۹۶
 شمارگان : ۵۰۰ نسخه
 بها : ۱۰۰۰۰ تومان

شابک : ۷-۲۱-۷۴۲۷-۶۰۰-۹۷۸ isbn: 978 - 600 - 7427 - 21 - 7

آدرس انتشارات : قم - خیابان بسیج - کوی ۱۴ - پلاک ۲۵

تلفن : ۰۲۵ - ۳۷ ۷۳۱ ۷۳۲

Email : Hamase.qalam@Gmail.com

فهرست مطالب

۱۱..... مقدمه

فصل اول: مفهوم زکات و پیشینه تاریخی آن

۱۷..... معنای لغوی و اصطلاحی

۱۸..... زکات در ادیان پیشین آسمانی

۲۰..... انواع زکات

فصل دوم: آشنایی با مذاهب و فرق اسلامی

۲۵..... فرقه و مذهب

۲۵..... معنای لغوی «فرقه»

۲۵..... معنی لغوی مذهب

۲۶..... معنی اصطلاحی فرقه:

۲۷..... معنی اصطلاحی مذهب

۲۹..... علل پیدایش فرق و مذاهب اسلامی

..... طبقه بندی فرق اسلامی

۳۰..... ۱. کلامی

۳۰..... ۲. فقهی

۳۰..... ۳. آموزه‌ای (صوفی‌گرایانه)

۳۱.....	شیعه
۳۳.....	امامیه
۳۳.....	زیدیه
۳۴.....	اسماعیلیه
۳۴.....	بابیه
۳۵.....	بهائیه
۳۷.....	اهل سنت
۳۸.....	نویسه
۳۹.....	اشاعره
۴۱.....	حنفی
۴۱.....	مالکی
۴۲.....	شافعی
۴۳.....	حنبلی
۴۴.....	وهابیت
۴۶.....	غلات
۴۶.....	۱. اهل حق و نصیریه
۴۷.....	۲. شیخیه

فصل سوم: موارد وجوب زکات از نظر فقه شیعه

۵۱.....	بررسی دیدگاه فقها
۵۱.....	الف) دیدگاه فقیهان امامی
۵۲.....	۱. دیدگاه مشهور
۵۳.....	۲. دیدگاه غیر مشهور
۵۴.....	قول اول: اختصاص موارد نه گانه به صدر اسلام
۵۴.....	قول دوم: وجوب زکات در مال التجاره

قول سوم: قول ابن جنید اسکافی ۵۵

قول چهارم: وجوب زکات در پولهای رایج ۵۵

قول پنجم: توسعه موارد وجوب زکات بنابر صلاحدید حاکم اسلامی ۶۰

(ب) دیدگاه فقیهان اهل سنت ۶۱

بررسی ادله ۶۳

(الف) آیات ۶۳

محل چهارم: نظر مذاهب اسلامی در رابطه با نصاب و نحوه پرداخت زکات

دیدگاه نهایی جمعه ۹۳

نصاب غلات ۹۳

نصاب دامها ۹۴

(الف) گوسفند: ۹۵

(ب) گاو: ۹۶

(ج) شتر: ۹۶

نصاب طلا و نقره ۹۸

۱. مسکوک بودن ۹۸

۲. گذشت سال ۹۸

۳. رسیدن به مقدار نصاب ۹۹

زکات مال تجارت ۱۰۱

زمان پرداخت زکات ۱۰۲

موارد مصرف زکات ۱۰۳

شرایط مستحقان زکات ۱۰۳

دیدگاه فقهای اهل سنت ۱۰۷

شرایط وجوب زکات ۱۰۹

۱. دلیل کتاب ۱۱۹

- ۱۲۰ ۲. دلیل سنت؛
- ۱۲۰ ۳. دلیل اجماع؛
- ۱۲۱ ۴. دلالت قیاس؛
- ۱۲۳ مستحقین زکات
- ۱۲۵ زکات فطره

فصل پنجم: زکات در قرآن و روایات

- ۱۲۹ کات در قرآن
- ۱۳۲ زکات در روایات
- ۱۳۵ آثار فردی زکات
- ۱۳۸ آثار اجتماعی زکات
- ۱۴۲ آثار ترک زکات
- ۱۴۲ ۱. تلف شدن اموال
- ۱۴۲ ۲. خسارت دو برابر
- ۱۴۳ ۳. هزینه کردن در راه اشرار و گناه
- ۱۴۳ ۴. محروم شدن از رحمت الهی
- ۱۴۳ ۵. قبول نشدن نماز

فصل ششم: آثار اقتصادی زکات در جوامع اسلامی

- ۱۴۷ زکات و رشد اقتصادی
- ۱۴۸ نقش زکات در حل مشکل بیکاری
- ۱۴۸ انواع بیکاری
- ۱۵۰ زکات و بیکاری اختیاری
- ۱۵۲ زکات و حل مشکل پول اندوزی و محبوس کردن ثروت
- ۱۵۳ نقش زکات در ایجاد عدالت و از بین بردن نابرابری‌ها
- ۱۵۳ فقر زدایی و کاهش مفاسد اجتماعی

۱۵۴	دیدگاه اسلام در برطرف کردن فقر
۱۵۶	از بین بردن شکاف و اختلاف طبقاتی
۱۵۶	حل مشکلات خانواده‌های زن سرپرست
۱۵۷	نقش زکات در برقراری امنیت روانی، اجتماعی و اقتصادی
۱۵۷	پرداخت بدهکاری‌ها
۱۵۸	تشکیل شرکت بیمه از طریق صندوق زکات
۱۶۰	زکات و حل مشکل ازدواج جوانان
۱۶۰	دفع بلا از انسان با اقامت اسلامی

فصل هفتم: زکات و مالیات

۱۶۵	مالیات
۱۶۷	وجوه افتراق مالیات و زکات
۱۶۹	وجوه اشتراک
۱۷۰	نظر اجمالی برخی از فقهای معاصر در مسئله
۱۷۵	زکات یا مالیات
۱۷۷	تفاوت میان زکات و مالیات
۱۷۸	مالیات در جوامع اهل سنت
۱۸۲	فهرست منابع

مقدمه

اسلام، ادیان توحیدی و ابراهیمی است. پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله است که از طریق وحی از جانب خدا قرآن را برای بشریت آورده است. شروع دعوت به اسلام در سال ۶۱۰ میلادی در مکه واقع در شبه جزیره عربستان بود. از نظر مسلمانان، حضرت محمد صلی الله علیه و آله آخرین پیامبر الهی و اسلام آخرین و کامل‌ترین دین الهی است.

قرآن و سنت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و ائمه اهل بیت علیهم السلام منبع برای شناخت باورها و اعمال دینی اسلام هستند. به اعتقاد مسلمانان در قرآن هیچ گونه باطل و اشتباهی راه ندارد و از زمان نزول تا کنون بدون تحریف باقی مانده است. سنت نیز شامل گفتار و رفتار پیامبر و ائمه است که به صورت مکتوب نسل به نسل منتقل شده است.

مهم‌ترین ارکان اعتقادی اسلام توحید، نبوت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و معاد^۱ هستند که

۱. إِنَّا نَحْنُ الذَّكْرُ وَ أُنْزِلَ إِلَيْنَا الْكِتَابُ بِالْحَقِّ وَ كُنَّا الْمُهْتَدِينَ (حجر / ۹) ما خود، ذکر (قرآن) را نازل کرده و خود نیز نگاهبان آن هستیم.

۲. در فقه شیعه عدل و امامت نیز جزء اصول دین محسوب می‌شوند.

به آن در اصطلاح اصول دین گویند. احکام عملی شریعت را فروع دین می‌گویند. فروع دین اسلام بسیار است و تعدادی از فروع دین به شرح زیر است: نماز، روزه، خمس، زکات، حج، جهاد، امر به معروف، نهی از منکر، ... احکام و استورات دیگری مانند خرید و فروش، ازدواج، قصاص، دیات، قضاوت و... نیز از فروع دین است. در تقسیم بندی کلی فروع دین به: ۱- احکام عبادی (عبادات) ۲- معاملات (عقود و ایقاعات) ۳- سیاسات تقسیم می‌شوند.

- عبادات مانند: نماز (صلوه)، روزه (صوم)، خمس، زکات، حج، جهاد، امر به معروف، نهی از منکر.
- عقود مانند: بیع، اجاره، رهبر، امانت، نکاح، قرض، وصیت، عاریه، شرکت، وقف، وکالت، ... مساقات، سلف، سلم، مضاربه.
- ایقاعات مانند: طلاق، سرگرمی و ...
- سیاسات مانند: قصاص، حدود، تعزیرات، دیات

در دین اسلام دو مذهب عمده و اصلی سیه و این سنت وجود دارد که هر یک به فرقه‌های متعدد تقسیم شده‌اند. مهم‌ترین اختلاف بین این دو مذهب مساله امامت یا جانشینی پیامبر اسلام است. اما علاوه بر آن در مسائل اعتقادی و احکام نیز با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند.

امروزه مسلمانان در بیشتر کشورهای جهان حضور دارند. جمعیت مسلمانان جهان حدود یک و نیم میلیارد نفر است. اکثر مسلمانان در قاره آسیا و به ویژه خاورمیانه زندگی می‌کنند.

زکات یکی از فروع دین است که در مورد چیزهایی وضع شده که انسان آنها

را بصورت سهل و ساده و با کمک طبیعت به وجود می‌آورد؛ یعنی انسان به نسبت، کار کمتری انجام داده و طبیعت کار بیشتر را انجام می‌دهد و محصول را براحتی و تقریباً رایگان در اختیار انسان می‌گذارد. به بیان دیگر، زکات از واجبات مالم در دین اسلام است که بر اساس آن، مسلمانان باید مقدار معینی از مالشان را برای مصرف در زندگی فقرا و سایر امور عمومی اجتماعی بپردازند.

زکات از جمله مهم‌ترین واجبات است و تأکید بسیاری بر آن شده است. زکات بر فرض دین شمرده شده و در منابع دینی در کنار نماز و جهاد قرار گرفته و یکی از پنج ستون دین است. در ۵۹ آیه قرآن و حدود ۲۰۰۰ روایت به زکات اشاره شده است. در قرن در پیاری از موارد از واژه صدقه برای اشاره به زکات استفاده شده است و در سه نیز زکات را صدقه واجب می‌خوانند.

در فقه شیعه این ۹ کالا عبارتند از نقدین (طلا و نقره)، انعام ثلاثه (گاو، گوسفند و شتر) و غلات اربعه (گندم، جو، شمش و خرما) بعنوان کالاهایی که زکات بر آن‌ها واجب است تعیین گردیده که مقدار پرداختی هر یک از این کالاهای متفاوت است. اما اکثر فقهای اهل سنت زکات را بیشتر از اشیای نه گانه واجب دانسته‌اند.